

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

ESF projekts "Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana" (Nr.7.3.1.0/16/I/001)

Darba vides riska faktori būvniecības uzņēmumos

Viesturs Šmeiss
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte
Rīga, 25.05.2018.

Ar ko asociējas būvniecība

Vai šo?

Ar ko sākas ikdienu būvniecībā?

Ar iešanu uz darbu

Ar riskiem darba vietā

Darba nozīme cilvēka dzīvē

Pozitīvā nozīme

- Nodrošina ienākumus
- Nodrošina sociālo stāvokli un labklājību
- Nodrošina finansiālu neatkarību
- Papildus sociālie kontakti

Negatīvā nozīme

- Nelaiemes gadījumi
- Arodslimības, no darba atkarīgās slimības, citas slimības
- Neapmierinātība, stress, pazeminātas darba spējas

Kāds, tad ir darba aizsardzības uzdevums?

- darba vietas, darba vides, darba aprīkojuma piemērotība un ērta lietošana cilvēka vajadzībām ar iespējami nekaitīgāku ietekmi uz cilvēka organismu.

Tas ir daudzu speciālistu darbs, kur katrs rūpējas par savu jomu: ergonomisti, inženieri, ārsti u.c.

- Panākt to, lai nodarbinātie zinātu to, kas ir jāievēro un to arī ievērotu.

Bieži vien tās ir ļoti elementāras lietas...

Attieksme pret darba aizsardzību Latvijā

■ Kā mēs to uztveram, izprotam:

“... totāli garlaicīgs, nevajadzīgs un formāls pasākums ...”

“... Formalitātes un papīru kaudze ...”

“.... Vieni vienīgi izdevumi”

“.... Neļauj strādāt, atkal kārtējā inspekcija un valsts naudas tērēšana”

“.... Atkal kaut kādas murgainas Eiropas direktīvas ...”

Attieksme pret darbinieku Latvijā

- Vai cilvēks ir uzņēmuma kapitāls?

Diemžēl ļoti retos uzņēmumos;

Ka arī sastāvdaļa no uzņēmējdarbības.

- Netiek mācīta (vai tiek mācīta absolūti garlaicīgi un formāli) ar retiem izņēmumiem.

- **Vairums darba devēju uztver nevis kā iespēju uzlabot uzņēmuma darbību, bet kā izdevumus un šķēršļus.**

Darba aizsardzības likumdošana

- Sarežģīts normatīvais regulējums, jo daudz normatīvo dokumentu:

Pamats mums visiem labi zināms:

- **Darba aizsardzības likums**
- tam **pakļautie MK noteikumi**
- Atsevišķi **citu jomu likumi** un uz to **pamata izdotie MK** (piemēram, Par Bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību, Ķīmisko vielu likums u.c.)

Svarīgākās darba aizsardzības normatīvo dokumentu grupas

1. Darba aizsardzība (arodveselības un darba drošība)
2. Bīstamās iekārtas
3. Ķīmiskās vielas un produkti
4. Prasības atsevišķām ražošanas nozarēm (būvniecība u.c.)
5. Darba likumdošana un prasības (arī ierobežojumi) darbiniekiem
6. Sociālā un ar veselības nodrošināšanu saistītā likumdošana

Problēma arī jaunajā likumdošanā

- Dažādu grupu normatīvo dokumentu prasības bieži pārklājas vai cita citu papildina:

Piemērs: Personu apliecinoši dokumenti būvniecībā (nodarbinātā apliecība) MK 92 un MK 167)

- Normatīvo aktu ir ļoti daudz ~ vismaz 30 dažādi dokumenti, kuri regulē pamatprasības arodveselībā un darba aizsardzībā vai ir saistīti ar darba vidi/higiēnu u.tml.

Kur to visu var atrast.

■ <https://likumi.lv>

Vai veselībai ir saikne ar riskiem?

Kas, tad ir veselība?

- Cilvēka veselība nenozīmē tikai slimību trūkumu...

Latvijā

- Tas ir stāvoklis, kad vēl ir pietiekami daudz spēka neaiziet pie ārsta...

- Vai tā ir?

- Kā uz to skatās citur:

- PVO definīcija: veselība ir pilnīgas fizikālas, garīgas un sociālas labklājības stāvoklis un ne tikai slimības vai kādas citas patoloģijas trūkums

- Vides un veselības speciālisti domā: veselība ir līdzsvara stāvoklis starp cilvēka organismu un vidi, kas nodrošina normālas organisma funkcijas.

Darbu organizācija un uzvedība ikdienā, tās nozīme būvniecībā

- Vai vajag darbu organizāciju būvobjektā?
- Vai prasīt no darbiniekiem uzvedību, kārtību drabā?
- Vai tam vispār ir kāda nozīme?

Tomēr svarīgi

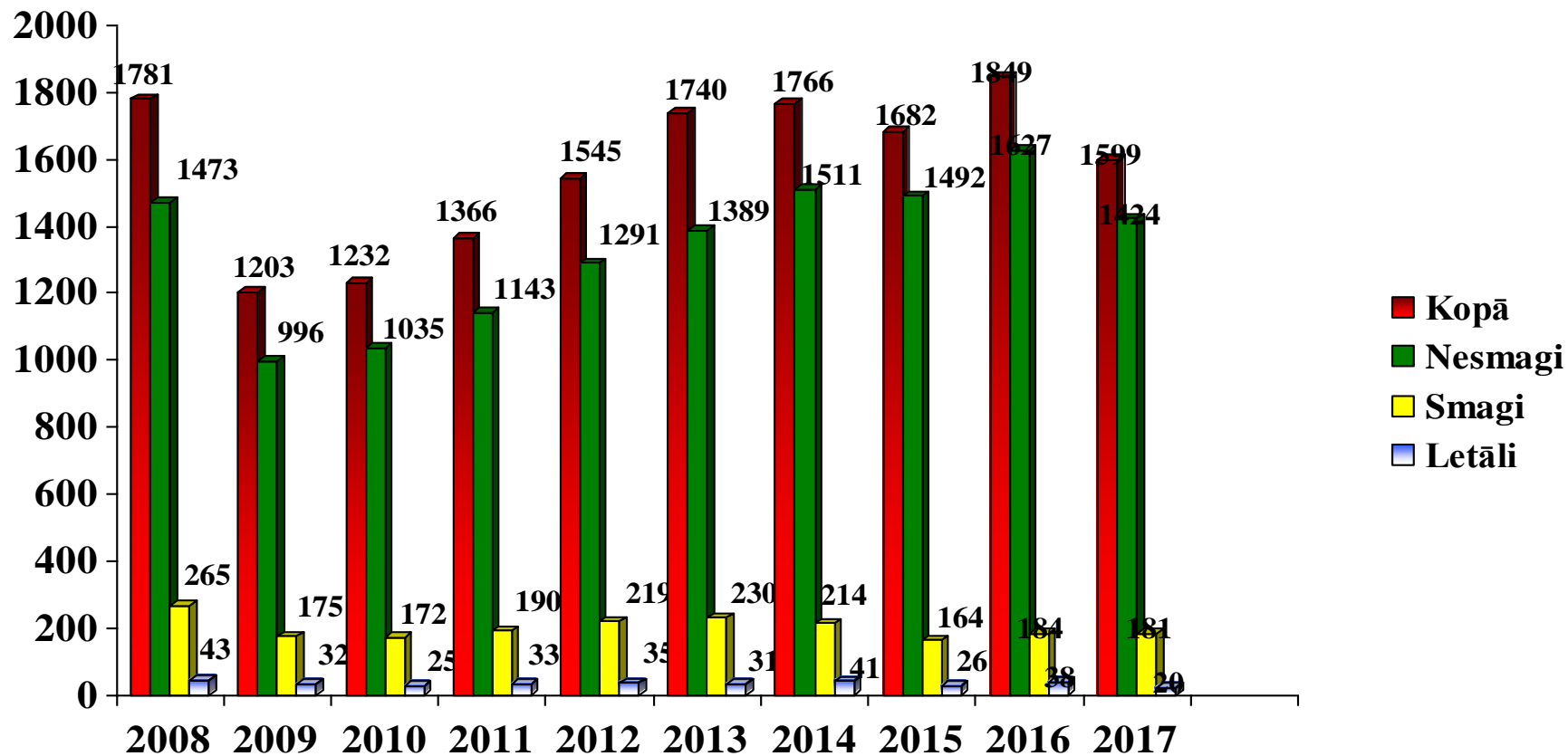
- Būvniecība no darba aizsardzības viedokļa uzskatāma par vienu no **bīstamām nozarēm**, jo tajā nodarbinātie biežāk nekā **vidēji Latvijā iet bojā un cieš smagos nelaimes gadījumos darbā**.
- **Arodslimības** arī ir sastāvdaļa no būvniecības izejot no daudzajiem darba vides riskiem darba vietā.

Tomēr svarīgi

Kāpēc?

- Tas saistīts ar daudziem aspektiem:
 - kā svarīgākie jāmin daudzie un dažādie darba vides riska faktori, kas sastopami ikvienā būvniecības objektā lielā vai mazā veicot jaunas ēkas būvniecību vai remontus, dažādu profesiju un atšķirīga profesionālās sagatavotības līmeņa darbinieki
 - laika trūkums saspringto termiņu dēļ (nezināmais darba apjoms remontu laikā)
 - visa pamatā ir nepietiekama izpratne par darba aizsardzības jautājumiem gan no darba devēju puses, gan nodarbināto puses.
 - svarīga ir attieksme pret darba aizsardzības jautājumiem un lēmumiem no nodarbinātā puses, ko pats darbu veicējs pieņem, piemēram, lietot austiņas dzirdes aizsardzībai vai nē, atrasties darba vietā alkoholisko vielu reibumā vai nē.

Nelaiemes gadījumi – absolūtie skaitļi (2008-2015)

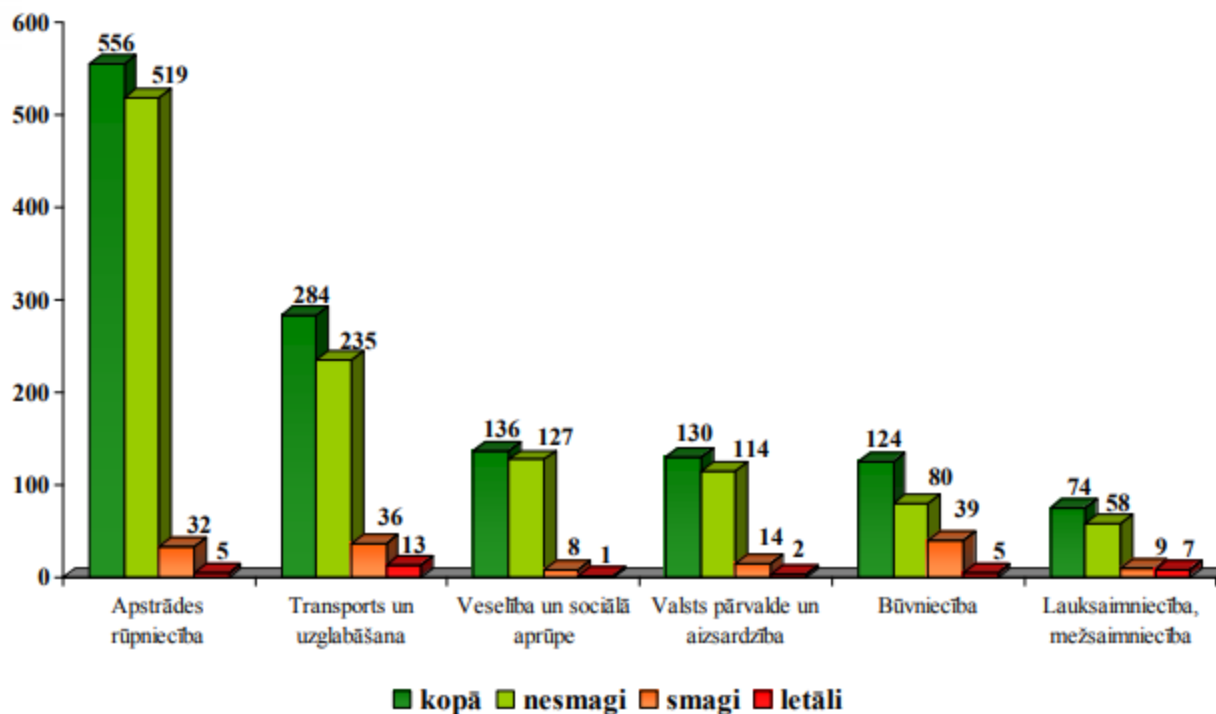

Avots: Valsts Darba inspekcija

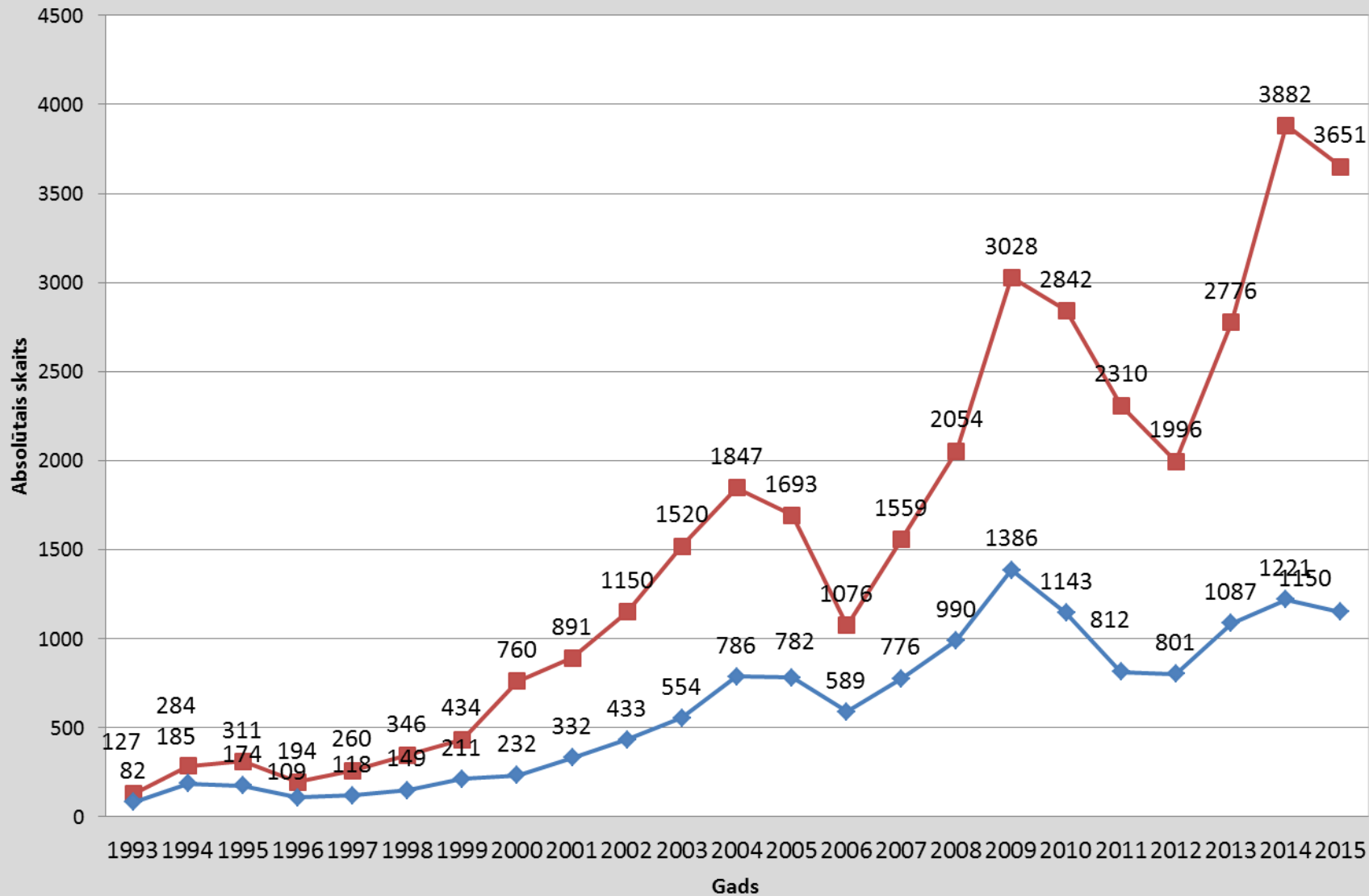

Valsts darba
inspekcija

Nozares, kurās 2016. gadā visbiežāk notikuši smagi un letāli nelaimes gadījumi darbā

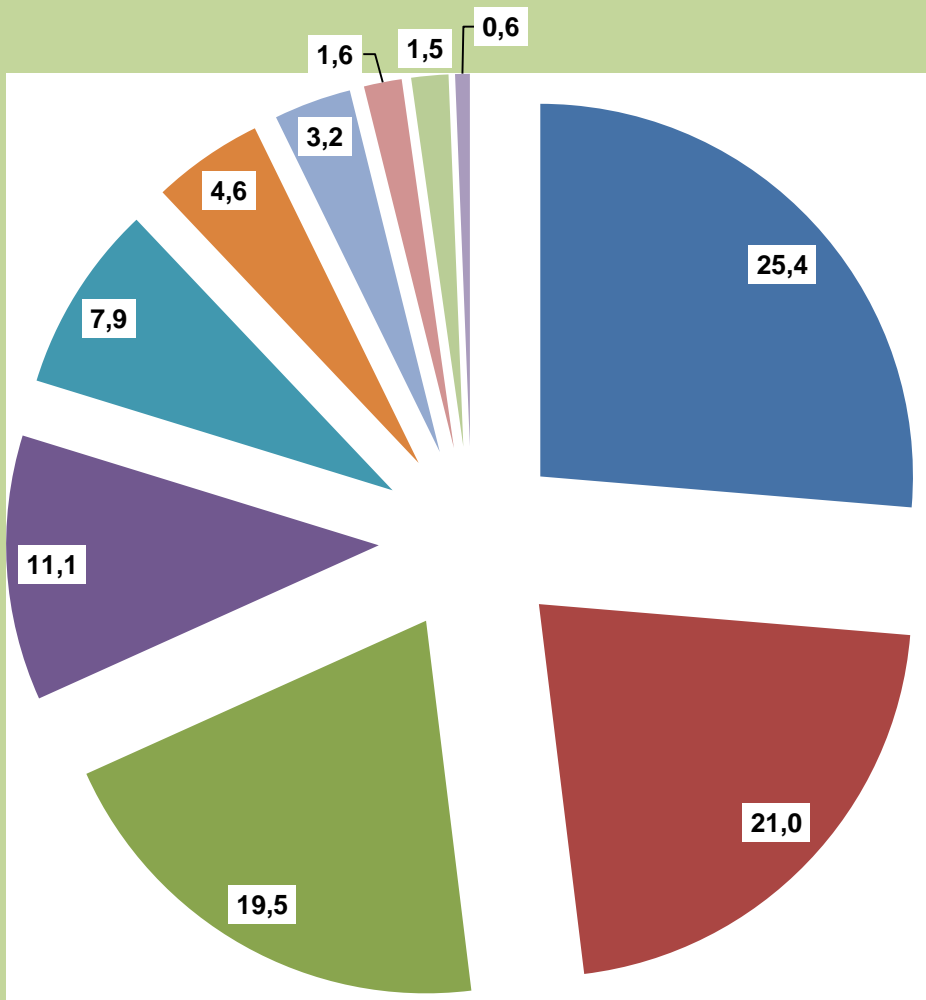

Arodslimības Latvijā – absolūtie skaitļi

—■— Pirmreizēji diagnosticēto arodslimību skaits —◆— Pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaits

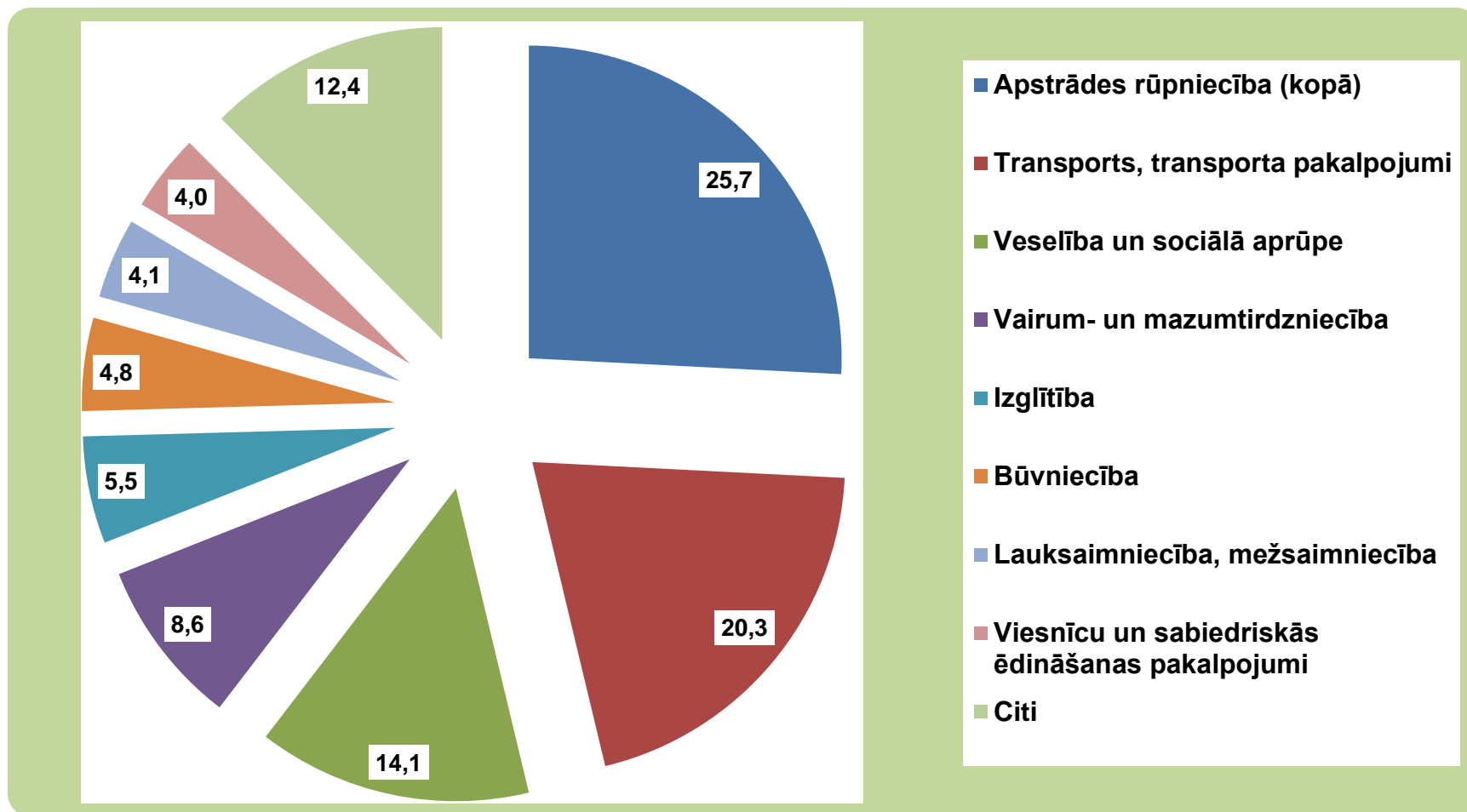
Arodslimību top 10 Latvijā

- Mugurkaula slimības
- Saistaudu slimības (tendinīti, Dipitrēna kontraktūra u.c.)
- Karpālā kanāla sindroms
- Artrozes
- Vibrācijas slimība
- Trokšņa izraisītā vādzirdība
- Elpošanas orgānu slimības
- Vēnu varikoze
- Elkoņa nerva neiropātija
- Ādas slimības

Latvijas nozares ar visaugstāko saslimstību ar arodslimībām

(% no kopējā pirmo reizi atklāto arodslimnieku skaita 2014. gadā)

Kas, tad skaitās būvniecība

- pazemes darbi;
- zemes darbi (arī mākslīgo zemes būvju ierīkošana);
- ārējo inženiertīklu izbūve;
- betonēšana;
- mūrēšana;
- izolēšana un jumīku darbi;
- namdaru un būvgaldnieku darbi;
- saliekamo (iepriekšizgatavoto) būvkonstrukciju montāža un demontāža;
- apdares darbi (piemēram, apmešana, flīzēšana, krāsošana, tapsēšana, stiklinieka darbi);
- ēku iekšējo sanitārtehnisko tīklu un iekārtu ierīkošana un montāža;
- būvju nojaukšana, noārdīšana un demontāža;
- būvremonts;
- būvju rekonstrukcija, renovācija un restaurācija;
- būvju uzturēšana, ja tā saistīta ar kādu no šajā punktā minētajiem darbu veidiem;
- urbumu veikšana;
- bagarēšana un zemūdens darbi.

Paaugstināti riski nodarbināto drošībai un veselībai

- darbi, kuros nodarbinātie ir pakļauti šādam riskam:
 - apbēršana ar grunti zemes nogrūvumos;
 - applūdināšana ar ūdeni;
 - noslīkšana;
 - nokrišana no 1,5 m un lielāka augstuma;
 - iegrimšana nestabilā gruntī;
- darbi, kuros nodarbinātie nonāk saskarē ar kaitīgām ķīmiskām vai bioloģiskām vielām, kas rada risku nodarbināto drošībai un veselībai vai saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir pakļautas speciālai uzraudzībai;

Paaugstināti riski nodarbināto drošībai un veselībai

- darbi, kuros nodarbinātie ir pakļauti apstarošanas riskam ar jonizējošo starojumu un kuru izpildi reglamentē normatīvie akti par aizsardzību pret radiāciju;
- darbi augstsprieguma elektrolīniju aizsardzības zonā;
- pazemē (piemēram, akās, tuneļos) veicamie darbi;
- darbi, kuros nodarbinātajiem nepieciešama gaisa piegādes sistēma;
- darbi, kuros nodarbinātie pakļauti paaugstinātam atmosfēras spiedienam (piemēram, kesonos);
- spridzināšanas darbi;
- darbi, kas saistīti ar būvju, būvkonstrukciju, būvelementu vai iekārtu montāžu, demontāžu vai nojaukšanu.

Labā prakse:

- definēti bīstamie darbi uzņēmumā
- Sagatavošanās bīstamajiem darbiem (piem: darbs augstumā)